

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	20282 - Lectura i Anàlisi del Patrimoni Arquitectònic
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	A
Idioma	Català

Identificació de l'assignatura

Nom	20282 - Lectura i Anàlisi del Patrimoni Arquitectònic
Crèdits	2,4 de presencials (60 hores) 3,6 de no presencials (90 hores) 6 de totals (150 hores).
Grup	Grup 1, 2S
Període d'impartició	Segon semestre
Idioma d'impartició	Català

Professors

Professor/a	Horari d'atenció als alumnes					
	Hora d'inici	Hora de fi	Dia	Data d'inici	Data de fi	Despatx
Joan Carles Oliver Torelló joancarles.oliver@uib.es	18:00	19:00	Dimarts	05/09/2017	05/02/2018	AB11

Contextualització

L'assignatura 20282 - Lectura i Anàlisi del Patrimoni Arquitectònic és una optativa del **Mòdul 2: Coneixements sobre la Història, els mètodes i els problemes actuals de la conservació, dels criteris de la restauració, de la gestió, de la tutela i de la difusió del Patrimoni Historicoartístic** del pla d'estudis del Títol de grau d'Història de l'Art.

Aquesta assignatura té com a principal objectiu introduir l'historiador en les principals pràctiques i problemàtiques metodològiques per a la interpretació i anàlisi del patrimoni arquitectònic, concretant en l'elaboració d'estudis previs als processos d'intervenció, conservació i restauració d'edificis històrics.

S'aprofundirà en les tècniques de documentació per conèixer la realitat material i artística, la història de la construcció, les tipologies històriques i la relació de l'arquitectura amb el seu entorn.

Requisits

Recomanables

20259 - Conceptes, Desenvolupament i Característiques del Patrimoni Cultural.

Competències

La matèria té el propòsit de contribuir a l'adquisició de les competències que s'indiquen a continuació, les quals formen part del conjunt de competències establertes en el pla d'estudis del Títol de grau d'Història de l'Art:

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	20282 - Lectura i Anàlisi del Patrimoni Arquitectònic
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	A
Idioma	Català

Específiques

- * CE-10. Competències aplicades i professionals (saber fer). Coneixement sobre la història i les problemàtiques actuals de la conservació, criteris de restauració i gestió del patrimoni historicoartístic i cultural.
- * CE-12. Competències aplicades i professionals (saber fer). Coneixements sobre documentació, composició de materials i tècniques constructives dels béns artístics mobles i immobles.

Genèriques

- * CB-2. Saber aplicar els coneixements de la Història de l'Art al seu treball o vocació d'una forma professional i posseir les competències que solen demostrar-se mitjançant l'elaboració i defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de l'àrea d'estudi.
- * CB-5. Desenvolupar les habilitats d'aprenentatge necessàries per a emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.

Bàsiques

- * Podeu consultar les competències bàsiques que l'estudiant ha d'haver assolit en acabar el grau a l'adreça següent: http://estudis.uib.cat/ca/grau/comp_basiques/

Continguts

Els continguts de Lectura i Anàlisi del Patrimoni Arquitectònic es desenvolupen al voltant dels següents eixos:

- * 1. El patrimoni arquitectònic com a objecte d'estudi. Fonaments històrics i marc conceptual.
- * 2. Metodologies d'anàlisi del patrimoni construït: les principals tècniques de documentació, investigació i difusió del patrimoni arquitectònic.
- * 3. La representació del patrimoni arquitectònic. Eines per a la lectura i interpretació de les intervencions arquitectòniques.

Continguts temàtics

1. El patrimoni arquitectònic com a objecte d'estudi.
Factors essencials en la intervenció arquitectònica des de l'òptica de la Història de l'Art.
Problemàtica conceptual, context històric i marc legislatiu.
2. Metodologies d'anàlisi del patrimoni construït
Les principals tècniques de documentació, investigació i difusió del patrimoni arquitectònic.
Models i mètodes per la concreció d'investigacions preliminars en la intervenció patrimonial.
3. La representació del patrimoni arquitectònic
Les imatges generades en els processos d'intervencions arquitectòniques com a elements actius en la comprensió del llegat històric.

Metodologia docent

En aquest apartat es descriuen les activitats de treball presencial i no presencial (o autònom) previstes a l'assignatura amb l'objecte de poder desenvolupar els continguts i avaluar les competències establertes anteriorment.

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	20282 - Lectura i Anàlisi del Patrimoni Arquitectònic
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	A
Idioma	Català

Amb el propòsit d'afavorir l'autonomia i el treball personal de l'alumnat, l'assignatura forma part del projecte Campus Extens, centrat en l'ensenyament flexible i a distància, el qual incorpora l'ús de la telemàtica a la docència universitària. Mitjançant la plataforma de teleducació, l'alumne tindrà a la seva disposició una comunicació en línia i a distància amb el professor, un calendari amb notícies d'interès, documents electrònics, enllaços a Internet i propostes de pràctiques de treball autònom i individual.

Activitats de treball presencial

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Classes teòriques	Classes magistrals	Grup gran (G)	Mitjançant el mètode expositiu, el professor establirà els fonaments teòrics dels blocs temàtics que componen la matèria. A més, es donarà informació de tipus bibliogràfic per a cada tema, sobre el mètode de treball i el material que haurà d'utilitzar l'alumnat per preparar de forma autònoma els continguts.	40
Classes pràctiques	Classes pràctiques	Grup gran (G)	Sessions compartides fora de l'aula i aplicació dels coneixements obtinguts mitjançant activitats dirigides: lectures, material audiovisual, sortides de camp...	14
Tutories ECTS	Tutories	Grup petit (P)	Activitats d'orientació, seguiment i avaluació del procés d'aprenentatge d'un grup reduït d'estudiants amb atenció personalitzada per part del professor.	6

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informará els estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Campus Extens.

Activitats de treball no presencial

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
Estudi i treball autònom individual o en grup	Treball autònom	L'alumne escollirà entre una d'aquestes opcions: 1. Estudi de cas: elaboració d'un esborrany d'informe historicoartístic o estudi preliminar relacionat amb d'un element del patrimoni arquitectònic de les Illes Balears. 2. Estudi comparatiu: elaboració d'un estudi de caràcter comparatiu vinculat a intervencions efectuades en l'àmbit d'una mateixa tipologia arquitectònica. 3. Estudi bibliogràfic: elaboració d'un treball de control bibliogràfic relacionat amb un dels conceptes clau introduïts pel professor en les primeres sessions. Es disposarà de materials facilitats pel professor i del seu assessorament en les tutories previstes per tal que l'estudi sigui viable. L'extensió i criteris formals dels treballs seran establerts segons l'opció i l'objecte d'estudi escollit.	90

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	20282 - Lectura i Anàlisi del Patrimoni Arquitectònic
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	A
Idioma	Català

Riscs específics i mesures de protecció

Les activitats d'aprenentatge d'aquesta assignatura no comporten riscos específics per a la seguretat i salut dels alumnes i, per tant, no cal adoptar mesures de protecció especials.

Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

Els continguts i les competències establertes seran valorats mitjançant l'aplicació d'una sèrie de procediments d'avaluació. A la taula del present apartat es descriu per a cada procediment d'avaluació, la tipologia, els criteris i el seu pes en la qualificació de l'assignatura.

És condició necessària per superar l'assignatura (Reglament Acadèmic, 10959 Acord Normatiu de dia 18 de març de 2014, article 26.7) l'obtenció d'una **qualificació mínima de 4 sobre 10 a l'examen final**.

Classes magistrals

Modalitat	Classes teòriques
Tècnica	Proves objectives (recuperable)
Descripció	Mitjançant el mètode expositiu, el professor establirà els fonaments teòrics dels blocs temàtics que componen la matèria. A més, es donarà informació de tipus bibliogràfic per a cada tema, sobre el mètode de treball i el material que haurà d'utilitzar l'alumnat per preparar de forma autònoma els continguts.
Criteris d'avaluació	Claredat i precisió de la resposta. Ús de terminologia específica. Capacitat de relacionar continguts.

Percentatge de la qualificació final: 50%

Classes pràctiques

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Altres procediments (no recuperable)
Descripció	Sessions compartides fora de l'aula i aplicació dels coneixements obtinguts mitjançant activitats dirigides: lectures, material audiovisual, sortides de camp...
Criteris d'avaluació	Participació activa i crítica de l'alumnat. Assumpció dels conceptes clau de l'assignatura.

Percentatge de la qualificació final: 10%

Treball autònom

Modalitat	Estudi i treball autònom individual o en grup
Tècnica	Treballs i projectes (recuperable)
Descripció	L'alumne escollirà entre una d'aquestes opcions: 1. Estudi de cas: elaboració d'un esborrany d'informe historicoartístic o estudi preliminar relacionat amb d'un element del patrimoni arquitectònic de les Illes Balears. 2. Estudi comparatiu: elaboració d'un estudi de caràcter comparatiu vinculat a intervencions efectuades en l'àmbit d'una mateixa tipologia arquitectònica. 3. Estudi bibliogràfic: elaboració d'un treball de control bibliogràfic relacionat amb un dels conceptes clau introduïts pel professor en les primeres sessions. Es disposarà de materials facilitats pel professor i del seu assessorament en les tutories previstes per tal

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	20282 - Lectura i Anàlisi del Patrimoni Arquitectònic
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	A
Idioma	Català

que l'estudi sigui viable. L'extensió i criteris formals dels treballs seran establerts segons l'opció i l'objecte d'estudi escollit.

Criteris d'avaluació Ordre i claredat expositiva. Exactitud dels resultats obtinguts. Utilització del vocabulari específic. Ús de la bibliografia general i específica de la matèria. Faltes d'ortografia.

Percentatge de la qualificació final: 40%

Recursos, bibliografia i documentació complementària

La bibliografia incorporada a la guia docent és una orientació, que es veurà completada al llarg de les sessions teòriques.

Bibliografia bàsica

BOATO, Anna, *L'archeologia in architettura. Misurazioni, stratigrafie, datazioni, restauro*, Venezia, Marsilio, 2008.
BELTRAMO, Silvia, *Stratigrafia dell'architettura e ricerca storica*, Roma, Carocci, 2009.
BIEL IBÁÑEZ, Mª Pilar; HERNÁNDEZ MARTÍNEZ, Ascensión, *Lecciones de los maestros. Aproximación histórico-crítica a los grandes historiadores de la arquitectura española*, Actas del seminario celebrado en Zaragoza del 26 al 28 de noviembre de 2009, Zaragoza, Institución Fernando el Católico, 2011.
RIVERA, Javier., *De varia restauratione: teoría e historia de la restauración arquitectónica*, Madrid, Abada, 2008.

Bibliografia complementària

ALMAGRO GORBEA, Antonio, *Levantamiento arquitectónico*, Granada, Universidad de Granada, 2004.
ARCE SAINZ, Fernando, "Historia de arte, arqueología de la arquitectura y el telescopio de Galileo", *Arqueología de la Arquitectura*, 6, 2009, 21-29.
ARÓSTEGUI, J., *La investigación histórica. Teoría y método*, Barcelona, Crítica, 1995.
AZKARATE, Agustín, "La Arqueología de la Arquitectura en el siglo XXI", *Arqueología de la Arquitectura*, 5, 2008, 11-14.
BERMÚDEZ, Alejandro; VIANNEY, Joan; GIRALT, Adelina, *Intervención en el patrimonio cultural*, Madrid, Síntesis, 2004.
BORK, Robert; CLARK, William W.; McGEHHE, Abby (ed.), *New approaches to Medieval architecture*, Farnham, AVISTA, Studies in the History of Medieval Technology, Science and Art, Ashgate, 2011.
BROGIOLO, Gian Pietro, *Archeologia dell'edilizia storica*, Como, 1988.
BROGIOLO, Gian Pietro, "L'analisi stratigrafica: un metodo per la lettura delle modificazioni architettoniche", *Abacus*, 1, 1988, 19-28.
BROGIOLO, Gian Pietro, "Arqueología estratigráfica y restauración", *Informes de la Construcción*, 435, 1995, 31-36.
BROGIOLO, Gian Pietro, "L'archeologia dell'architettura in Italia nell'ultimo quinquennio (1997-2001)", *Arqueología de la arquitectura*, 1, 2002, 19-28.
CABALLERO ZOREDA, Luis, "El método arqueológico en la comprensión del edificio (sustrato y estructura)", a *Curso de Mecánica y Tecnología de los Edificios Antiguos*, Madrid, Servicio de Publicaciones del Colegio Oficial de Arquitectos de Madrid, 1986, 13-58.
CABALLERO ZOREDA, Luis, "Método para el análisis estratigráfico de construcciones históricas o Lectura de paramentos", *Informes de la Construcción*, 435, 1995, 37-46.
CABALLERO ZOREDA, Luis, "En torno a algunas experiencias de lectura arqueológica de edificios", *Quaderns científics i tècnics*, 9, 1997, 307-324.

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	20282 - Lectura i Anàlisi del Patrimoni Arquitectònic
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	A
Idioma	Català

- CABALLERO ZOREDA, Luis, "Edificio Histórico y Arqueología: un compromiso entre exigencias, responsabilidad y formación", *Arqueología de la Arquitectura*, 6, 2009, 11-19.
- CABALLERO ZOREDA, Luis; ARCE SAINZ, Fernando, "Producción decorativa y estratigrafía", a CABALLERO ZOREDA, Luis; MATEOS, P., *Escultura decorativa tardorromana y altomedieval en la Península Ibérica*, Anejo del Archivo Español de Arqueología, 41, 2006, 233-274.
- CABALLERO ZOREDA, Luis; ESCRIBANO, C. (ed.), *Actas del Congreso de Arqueología de la arquitectura: el método arqueológico aplicado al proceso de estudio y de intervención en edificios históricos*, Burgos, 1996.
- CABALLERO ZOREDA, Luis; FERNÁNDEZ MIER, M., "Análisis Arqueológico de construcciones históricas en España. Estado de la cuestión", *Archeologia dell'architettura*, 2, 1997, 147-158.
- CARBONARA, Giovanni, *Avvicinamento al restauro. Teoria, storia, monumenti*, Napoli, Liguori Editore, 2006.
- CASTILLO OREJA, Miguel Ángel (ed.), *Centros históricos y conservación del patrimonio*, Madrid, Fundación Argentaria-Visor, 1998.
- D. A., *Monumentos y proyecto : Jornadas sobre Criterios de Intervención en el Patrimonio Arquitectónico*, Madrid del 19 al 23 de octubre de 1987, Madrid, Ministerio de Cultura, Instituto de Conservación y Restauración de Bienes Culturales, 1990.
- D. A., *Seminari d'Estudis Històrics 2007: Arqueologia de l'Arquitectura*, Palma de Mallorca, Societat Arqueològica Lul·liana, 2008.
- FONTENLA SAN JUAN, Concha, "El historiador del arte ante una actuación en el patrimonio construido", a *El historiador del arte, hoy*, Actas, Simposio CEHA, Soria, CajaDuero, 1997, 165-173.
- FROMMEL, Sabine, *Dossier: Méthodes en histoire de l'architecture, Les Cahiers de la recherche architecturale et urbaine*, 9/10, Paris, Centre des monuments nationaux - Monum, Éditions du Patrimoine, 2002.
- GARCÍA CUETOS, María Pilar, "El Historiador del Arte ante el proceso de Restauración Monumental", *Liño: Revista anual de historia del arte*, 7, 1987, 203-216.
- GARCÍA CUETOS, María Pilar, "Alejandro Ferrant y Manuel Gómez-Moreno: aplicación del método científico del CEH a la restauración monumental", *Loggia: arquitectura y restauración*, 21, 2008, 8-25.
- GARCÍA GRANADOS, Juan Antonio, "Historia del Arte y Arqueología: a propósito de arquitectura", a *Coloquio hispano-italiano de arqueología medieval: Colloquio hispano-italiano di archeologia medievale*, Granada, Patronato de La Alhambra y Generalife, 1992, 61-82.
- GÓMEZ ROBLES, Lucía, "Los valores del monumento restaurado. Una aproximación a la restauración científica", *Revista ph*, 75, 2010, 80-93.
- GONZÁLEZ MORENO-NAVARRO, Antoni, *La restauració objectiva: mètode SCCM de restauració monumental*, Memòria SPAL 1993-1998, 2 vol., Barcelona, Diputació de Barcelona, Àrea de Cooperació, Servei del Patrimoni Arquitectònic Local, 1999.
- GONZÁLEZ VARAS, Ignacio, *Conservación de bienes culturales: teorías, historia, principios y normas*, Madrid, Cátedra, 2000.
- HARRIS, Edward C., *Principios de estratigrafía arqueológica*, Barcelona, Crítica, 1991 (1979).
- HENARES, Ignacio, "La Historia del arte como instrumento operativo en la gestión y protección del patrimonio", a CASTILLO OREJA, Miguel Ángel (ed.), *Centros históricos y conservación del patrimonio*, Madrid, Fundación Argentaria-Visor, 1998, 79-91.
- LACUESTA CONTRERAS, Raquel, "Inventarios, catálogos y planes especiales de protección del patrimonio histórico, arquitectónico y ambiental", a GONZÁLEZ, Antoni (ed.), *Conservació preventiva: última etapa*. Memòria SPAL 1999-2001, Barcelona, Diputació de Barcelona, Servei de Patrimoni Arquitectònic Local, 2006, 241-273.
- LETELLIER, Robin; EPPICH, Rand (ed.), *Recording, documentation and information management for the conservation of heritage places*, Los Angeles, Routledge, 2015.
- LLULL, ÀNGEL Y TUGORES, Francesca, *Els Catàlegs Municipals. La protecció del patrimoni immoble de Mallorca*, Seminari de la Societat Arqueològica Lul·liana (2010), Govern de les Illes Balears. Conselleria

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	20282 - Lectura i Anàlisi del Patrimoni Arquitectònic
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	A
Idioma	Català

d'Educació, Cultura i Universitats, Direcció General d'Universitats, Recerca i Transferència del Coneixement, Palma, 2013.

MAÑANA-BORRAZÁS, Patricia; BLANCO-ROTEA, Rebeca; AYÁN VILA, Xurxo, *Arqueotectura 1: Bases teórico-metodológicas para una Arqueología de la Arquitectura*, Sabtiago de Compostela, Universidad de Santiago de Compostela, 2002.

MARCONI, Paolo, *Il recupero della bellezza*, Milano, Skira, 2005.

MINGARRO MARTÍN, Francisco (ed.), *Degradación y conservación del patrimonio arquitectónico*, Madrid, Complutense, 1996.

MORATA SOCÍAS, José, "La historia de la casa y el patrimonio histórico", a *El historiador del arte, hoy*, Actas, Simposio CEHA, Soria, CajaDuero, 1997, 185-192.

PARENTI, Roberto, "Historia, importancia y aplicaciones del método de lectura de paramentos", *Informes de la Construcción*, 435, 1995, 19-29.

PIEROTTI, P.; QUIRÓS, Juan Antonio, "Archeologia dell'architettura e storia dell'architettura: due disciplini a confronto", a *Atti del II Congresso Nazionale di Archeologia Medievale, Brescia*, 377-380, 2000.

QUIRÓS CASTILLO, Juan Antonio, "La Arqueología de la Arquitectura y la Arqueología Medieval (por qué hacer Historia a partir del registro arquitectónico de época medieval)", a MOLINA MOLINA, Ángel Luis; EIROA RODRÍGUEZ, Jorge Alejandro, *Tendencias actuales de arqueología medieval*, 2007, 23-58.

QUIRÓS, Juan Antonio, "Arqueología de la Arquitectura en España", *Arqueología de la Arquitectura*, 1, 2002, 27-38.

RIVERA BLANCO, Javier, *De varia restauratione: teoría e Historia de la intervención en monumentos españoles hasta el Romanticismo*, Madrid, Abada, 2008.

SÁNCHEZ ZUFIAURRE, Leandro, *Técnicas constructivas medievales. Erdi aroko eraikuntza teknikak*, Universidad del País Vasco, 2008.

SORALUCE BLOND, José Ramón, *Historia de la Arquitectura restaurada: de la Antigüedad a la Edad Media*, A Coruña, Universidade da Coruña, Servizo de Publicacións, 2008.

SORALUCE BLOND, José Ramon, *Historia de la arquitectura restaurada: Del Renacimiento al Movimiento Moderno*, A Coruña, Universidade da Coruña. Servizo de Publicacións, 2010.

TUGORES TRUYOL, Francesca, "La consideració envers les pàtines històriques en la història de la restauració monumental a Mallorca", a *Pàtines i acabats històrics de la pedra mallorquina*, Palma, Consell de Mallorca. Departament de Cultura i Patrimoni, 2011, 95-105.

TUGORES TRUYOL, Francesca, *Intervenció en el patrimoni arquitectònic a Mallorca: 1892-1942*, Universitat de les Illes Balears, Departament de Ciències i Teories de les Art, 2008.

VIÑAS, Salvador, "Contemporary theory of conservation", a *Studies in Conservation*, , 47.sup1, 2002, 25-34.